Jess G. Berthelsens 1. maj-tale

Taler
Jess G. Berthelsen
Formand for SIK

Dato
1. maj 2024

Sted
Nuuk, Grønland

Ataqqinartut sulisartut kingumut sulisartut ulluanni pilluangaaritsi. Ilisimassavarsi ilisseqanngippat manna nuna ingerlanneqarsinnaanngimmat.

Ilissiuvusi ullut tamaasa pisiniarfinni pilersorneqarnissatsinnik isumaginnittuususi.
Ilissiuvusi utoqqaat angerlarsimaffiini utoqqartatsinnik isumaginnittut.
Ilissiuvusi suliartortilluta meerartatsinnik paaqqinnittarfinni isumaginnittut.
Ilissiuvusi sanaartorfinni oqqisimaarfissatsinnik suliaqartut.
Ilissiuvusi allaffissornikkut isumagineqarsinnaaniassagatta sullissiuartut.
Ilissiuvusi ilagiinnut sapaatini nalliuttuni, ulluinnarnilumi sullissiuartut.
Minnerunngitsumik aalisakkerivinni sulisartut ilissiuvusi aalisartut tulaassuiuarsinnaaniassammata uagullu aningaasarsiaqarsinnaaniassagatta suliartortuartut.

Tassami Nunatsinni aalisakkat saniatigut ajoraluartumik allamik aningaasarsiorfeqanngingajakkatta, taakkuuvusi assakaasunik maani nunami kaavititsisut. Taamaammat peqqutissaqarpusi sulisartut ulluat nalliussissallugu, pilluaqqingaaritsilu.

Aalisarneq tikereerakku tassaniiginnarallassaanga. Aalisarnermut Inatsisissaq SIK-p pingaarteqaa, ajoraluartumimmi aalisarneq kisiat Nunatsinni nappatigaarput, aatsitassarsiorusuttunut iluamik periarfissanik pitsaasunik periarfissiiniannginnatta.

Taamaattumik aalisarnermut inatsisissap qanoq naammassineqassanersoq SIK-

mi assut pissanngatigaarput. Tassami ilaasortatta nunami sulisut inatsisitigut pitsaasumik atugassaqartinneqarnissaat pingaartipparput. Aap, tusaavara oqariartortoqartoq inatsisissaq aalisartunut iluaqutaassasoq. Soorunami aalisartunut iluaqutaasariaqarpoq. Kisianni sulisartummi ? Taakkuuppummi aalisartut tulaassuiuarnissaannik qulakkeerisut. Taamaammat aalisarnermut inatsisissaq aamma sulisartunut iluaqutaasariaqarpoq, ilaatigut aalisakkerivinni aningaasarsiat qaffannerisigut.

Aamma assuarineqarpoq aalisarnermut inatsisissamut SISA ilanngunneqarsimammat. Aalisartuunnginnattagooq taamaattoqarsinnaanngilaq. Arraa aalisartuunata aalisagartassanut tamatta 33,33 procentimik piginneqataavugut Royal Greenlandi aqqutigalugu. Piginneqataassutillu siammarniaraanni SISA aqqutissaalluarpoq, tassami SISA 42.000-inik ilaasortaqarmat.

Isumaqatigiinniarnerit tamaasa piumasaqaateqartuartarpugut annerusumik qaffanneqarnissatsinnik. Akissutigineqartuartorlu tassa, akissaqanngilagut. Taamaammat ulluinnarni tamatta atugarissaarnerulissagutta, kalaaleqatigullu Danmarkimut nuttartut unikaallatsissagutsigit Nunarput aningaasarissaarnerulertariaqarpoq. Tassami piviusoq imaammat, illoraarsooqqagut ukiuni kingullerni taama amerlatigalutik Nunatsinnut tikerarsimanngikkaluarpata 2023-imi aammattaaq maani nunami ikileriaqqissimassagaluaratta.

Taamaattumik isumaqatigiissimanngikkutta tamatta atugarlioqatigiissalluta, tamatta atugarissaarnerulernissarput anguniartariaqarparput, taamatullu isumaqatigiissuteqarsimagutta taava tamatta ataatsimoorluta atugarissarnerulerniarluta Nunatta aningaasarsiorluarnissaa anguniartariaqarparput.

Nuuk Imermut tunngatillugu imeruersaatit immiaaqqallu puui pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat siorna allanngortinniarneqarpoq suunngooq tamaasa utertissinnaaniassagatsigit. Arraa, sooq Nuuk Imeq akigineqartariaqarpa suut tamaasa utertinneqarsinnaanernissaat piinnarlugu? Tassami manna nunarujussuaq inukeqimmat allatut ajornartumik suliffeqarfiutigut immikkut illersortariaqarpagut. Ilami aningaasaatilissuit Nunatta avataaninngaanneersut piumagunik sutigut tamatigut unammillersinnaammatigut sukkanerpaamillu unitsilluta.

Aamma aana ulorianartua, avataaninngaanniik pilersorneqarsinnaanissamik isumalluuteqarnerput taamaalilluni suli annertusiartorpoq, taamaalillunilu aamma maani suliffissat ikiliartulerlutik. Tassami Nuuk Imeq matuneqarneratigut sulisut 50-it annaavagut, imaappoq inuiaqatigiit katillugit 75 millionit kronit annaavaat. Taassuma iluani Nuuk Imerminngaanniik iluanaaruteqarnermi Kommuneqarfik Sermersooq 20 millioner kroninik ukiumut annaasaqartalerpoq.

Mittarfissarsuaq siulleq tassa naammassinialikaseqaaq. Kikkut tamarmik minnerunngitsumik Nuummi aammalu Ilulissani najugallit neriupput akikinniararsuarmik Danmarkimut angalasinnaanngussallutik. Taakkumi nunaqqatigut Ilulissani Nuummilu najugaqanngitsut qanoq akiliuteqartassappat?

Timmisartuutileqatigiiffissuit Nunatta aningaasaataanit amerlanerungaartunik aningaasaatillit Air Greenlandimut unammillerlutik aasaannakkut maanga timmisalerpata Air Greenlandip unamminiarlugit Danmarkiliarnermut akigititani appartariaqassavai. Taavami sinerissamut timmisartorneq qanoq akeqalissava? Tassami nalunngilarput Air Greenlandip Danmarkimut timmisartuussisarnini maannakkut sinneqartoorutigisaraa. Aammalu nalunatigu maannakkut Danmarkimut sinneqartoorutiminik sinerissamut timmisartornissatsinnut akikillisaasartoq.

Maani pigisagut suut tamaasa immikkut illersornagit avataani suliffeqarfissuarnut tunniussuunnialerpagut? Illuatungaatigullu aningaasaatilissuit maani nunami suliffeqarfinnik pilersitseqattaartut ajoriniaasaarlutigit. Ilumut qanoq paasineqartariaqarnerpugut?

Aaliangertariaqalerpugut maani nunami asangaakkatsinni suniarnerluta. Unammilleqatigiinneq suna tamaat akigalugu ammaanniarparput? Aaliangiinnassaagut, kingunissai suussanersut nalunngiinnassavagut. Assersuutigalugu Carlsberg Ruslandimi tuniniaasinnaajunnaarami aningaasat 6,5 milliardit kronit annaavai. Tassa Nunatta karsiata ukiumut isertittagaat nallingajallugit. Taamaattumik Nunarsuarmi suliffeqarfissuarnut imaasiallaannarluta unammillersinnaanngilluinnarpugut.

Taamaammat Nunarput taamatut siammasissumik ingerlatiinnarniarutsigu

allatut ajornartumik suliffeqarfiutitta ilai immikkut illersorneqartariaqarput. Tamannali kissaatiginngikkutsigu, taava aaliangiinnassaagut. Maanilu Nunami Det Frie Marked atuutilersillugu. Tassa Naalakkersuinikkut niuerneq akuleruffigineqarani ingerlalerluta, kikkulluunniit suliffeqarfimmik aallartitsisinnaapput, pisisussaqarpat qujanaq.

Aanali aamma tupinnartoq. Nutaarsuarnik mittarfissuarnik marlunnik, pingasunik sanatitsivugut Kangerlussuarmigooq mittarfik isasoorluinnalermat aaqqissuunnissaalu akisussaqimmat, timmisartorsuit angisuut miffigisinnaajunnaassagaat nalunaarutigineqarmat. Tamanna aallaavigalugu soorunami Air Greenland Nuummut Ilulissanullu nutsertariaqalerpoq 300 millionit kronit atorlugit. A' vupti Kangerlussuarmigooq mittarfik siunissami aamma timmisartorsuit miffigiinnaarsinnaavaat.

Arraa maani nunami suvugut ? Nammineq nalunngilarput suniarnerluta? Uanga paatsiveeruppunga. Eqqarsalerpunga qangali tamanna ilisimaneqarsimanerpa? Taamaattuminguna Namminersorlutik Oqartussat Kangerlussuarmi hoteliutaat privatinit pisiarineqartoq? Miserratigissanngilara eqqumiiginikuugakku qanoq ililluni privatip Kangerlussuarmi hoteli pisiarisinnaagaa uffalu mittarfik matulersoq.

Immaqami aasit taakkua hotelimik pisisut nalunngereersimavaat siunissami timmisartorsuit Kangerlussuarmut mittuaannarsinnaajumaartut. Taamaappat taavamiuna mittarfissuit taakku pingasut qanoq ilillugit akilersorniarigut?

Aanali ajornerpaaq. Ilaasortagut Kangerlussuarmiik angerlarsimaffimmiinniik nuannaringaakkaminniik nutsertariaqalernikuummata Ilulissanut Nuummullu mittarfianngooq atorunnaassammat, sunaaffa taamaattoqarnianngitsoq. Qaa ukorsii!

Soorunami ajortuinnaasinnaanngimmata maannakkut akileraarutitigut aaqqissuusseqqinniarneq ilaasortatsinnut pitsaasumik kinguneqassammat iluarisimaarpara, kisianni iluarisimaarnerusimassagaluarpara aningaasanik nutaanik aningaasalersorneqartuuppat. Kisianni taamatut isertitat aallaavigalugit akileraarusiiniarneq iluarinartippara, ilaasortatsinnummi iluaqutaassammat. Aningaasarsiat pisissutigineqarsinnaanerannut iluaqutaassaaq, tamannalumi pisariaqavippoq, maannakkummi inuuniarneq maani nunami ilungersunarpoq, minnerunngitsumik orsussap aamma

akitsornera ilaasortatsinnut mikinngitsumik malunniutissammat.

Taamaattumik atugarissaarnerulissagutta Nunattalu karsia immerneqarnerussappat aatsitassarsiorneq aallartinniartigu uranimik akoqarpata akoqanngippataluunniit. Asulimi assiliaatigiinnarsinnaanngilagut. Assiliaatigiinnarlugimmi atugarissaarnerulernavianngilagut, uagummi nammineq naalagaavugut Nunatta pisuussutai qanoq aningaasarsiutigissanerlutigit.

Naapilluta immitsinnut isigaluta oqallissinnaanerput Nunatsinni imaaliallaannarluni pisinnaanngilaq immitsinnut ungaseqigatta. Qujanartumilli ullumikkut nittartakkatigut inuit oqallittarfii atorlugit attaveqaqatiginneq annertuumik ingerlatilernikuuarput, taamaalilluta isummagut annissinnaalernikuullutigit.

Ajoraluartumilli nuannaarutissaraluarput taanna, oqalliseqataasinnaaneq, aamma nuannaarutissaavallaarunnaalerpoq, tassami oqallisiginiakkat pinnagit inuttarsiuillutik sakkortuneqqusaallutik oqalliseqataaniarsaripput. Amerlanngikkaluarlutik sunnigaat amerlapput, suliffeqarfinni aqutsisunut, politikerinut, qinikkanut, peqqinnissaqarfimmi sulisunut, pisiniartitsisunut il.il. sakkortuumik malersuisarlutik.

Taamatut pissusilersorneq akueriuminaappoq, ernumanarlunilu. Taamatut nittartakkatigut allalluni avaanngunartumik kiinnertarneq nutaarsiassaanngikkaluartoq, tamanna SIK-miik oqariartuutigerusupparput, kinaluunniit inuk taama pineqartussaanngilaq.

Kingumut tamassi sulisartut ulluanni pilluangaaritsi ullorsiorluarisilu.

Kilde
Manuskript tilsendt af taler

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
1. maj-tale, Fagbevægelsen, Kalaallisut Oqalugiaatit

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/jess-g-berthelsens-1-maj-tale-2024